

Innst. S. nr. 79

(2001-2002)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en avtale med tilhørende vedlegg om endring av Konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 4. januar 1960, undertegnet i Vaduz 21. juni 2001

St.prp. nr. 10 (2001-2002)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 4. januar 1960 (EFTA-konvensjonen) har ikke gjennomgått noen omfattende revisjon siden den ble undertegnet i 1960, til tross for at både medlemsmassen og karakteren av samarbeidet har gjennomgått store endringer. De fleste og største medlemslandene har etter hvert trådt ut av EFTA for å bli medlemmer i EU, mens de økonomiske forbindelsene mellom tidligere og gjenværende medlemsland er blitt opprettholdt gjennom frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og EF, og senere gjennom EØS-avtalen.

De gjenværende EFTA-medlemmene, som er Norge, Island, Liechtenstein og Sveits, har i økende grad brukt organisasjonen som et redskap for to formål som ikke var forutsett i den opprinnelige EFTA-konvensjonen:

- a) å utgjøre en praktisk og institusjonell ramme for de tre landene som inngår i EFTA-pilaren i EØS-samarbeidet: Norge, Island og Liechtenstein;
- b) å utgjøre en ramme og felles plattform for det stadig økende samarbeidet mellom alle de fire EFTA-landene på den ene siden og land og organisasjoner utenfor EFTA og EU på den andre. Dette såkalte tredjelandssamarbeidet i EFTA omfatter p.t. 18 frihandelsavtaler og 8 samarbeidserklæringer.

Samtidig er betydningen av det egentlige, interne EFTA-samarbeidet gradvis blitt mindre, i takt med den sterke reduksjonen i medlemsmassen og samhandelen mellom medlemslandene, relativt sett.

Denne tyngdeforskyvningen i EFTA-samarbeidet har skjedd gradvis og på en pragmatisk måte, uten tilsvarende endringer i avtalegrunnlaget, slik at dette ikke lenger reflekterer det som nå er organisasjonens

hovedoppgaver. EFTA-konvensjonen er også blitt avleggs på andre måter, idet den ikke er blitt oppdatert med nye konsepter i internasjonalt økonomisk samarbeid og ikke har tatt opp i seg nye viktige samarbeidsområder som tjenestehandel, investeringer, offentlige anskaffelser og beskyttelse av immateriell eiendomsrett.

Innen rammen av det stadig mer omfattende tredjelandssamarbeidet er det i økende grad blitt opplevd som et paradoks at EFTAs tredjelandssamarbeid er i ferd med å bli mer moderne og omfattende enn det meget modne og tradisjonsrike samarbeidet EFTA-landene imellom.

Den direkte foranledningen til den omfattende revisjonen som nå er gjennomført, var inngåelsen at et sett på sju bilaterale avtaler mellom Sveits og EU i juni 1999. De omfatter saksfelta tekniske handelshindringer, fri personbevegelse, forskning og utvikling, offentlige anskaffelser, landtransport, lufttransport og handel med landbruksvarer. Disse avtalene, som er ment å råde bot på noen av de uheldige konsekvensene av at Sveits ble stående utenfor EØS, anses av sveitserne å dekke om lag 80 prosent av substansen i EØS-samarbeidet, men uten dette samarbeidets institusjoner og innslag av overnasjonalitet.

Et hovedformål med revisjonen var å bringe EFTA-samarbeidet opp på et tilsvarende nivå som det nye avtaleverket mellom Sveits og EU, for derved å unngå uheldig diskriminering mellom EFTA-borgere og -foretak på den ene siden og EU-borgere og -foretak på den andre når disse avtalene trer i kraft, trolig tidlig i 2002.

Videre var det, ikke minst på norsk side, et sterkt ønske om å utvide EFTA-samarbeidet til viktige nye områder som tjenestehandel og investeringer, som ennå ikke er omfattet av spesielle avtaler mellom

Sveits og EU, for derved å skaffe norske aktører et bedre grunnlag på det meget interessante sveitsiske markedet.

Begge disse hensynene må anses å være godt ivare tatt gjennom den reviderte EFTA-konvensjonen.

Endelig har revisjonen av EFTA-konvensjonen gitt en god anledning til en høyst påkrevet gjennomgang og oppdatering av det avtalemessige grunnlaget for EFTA-samarbeidet, som nå er brakt i bedre samsvar med moderne konsepter for internasjonalt økonomisk samarbeid.

De eneste saksfeltene av betydning som ikke har vært gjenstand for en omfattende revisjon i denne sammenheng, er bestemmelsene om opprinnelsesregler og om administrativt tollsamarbeid, som på forhånd var blitt holdt løpende oppdatert. Dessuten er bestemmelsene om handel med landbruksvarer i det alt vesentlige beholdt uendret, slik at basis landbruksvarer fremdeles faller utenfor den generelle frihandelen innen rammen av EFTA.

Det er forutsetningen at den reviderte EFTA-konvensjonen heretter skal holdes løpende oppdatert, i lys av utviklingen på andre områder, særlig i EFTA-landenes forhold til EU.

Den reviderte EFTA-konvensjonen anses å være i samsvar med bestemmelsene i WTOs regelverk om hvor omfattende frihandelsavtaler må være.

Avtalen gjelder i praksis bare forbindelsene mellom Sveits på den ene siden og de tre EØS/EFTA-medlemmene på den andre. Forbindelsene mellom Island, Liechtenstein og Norge forblir regulert av EØS-avtalen.

Endringsavtalen innebærer i hovedsak at Sveits og de andre EFTA-landene vil gi hverandres borgere og foretak samme behandling som EUs borgere og foretak på de områdene som dekkes av Sveits' bilaterale avtaler. EFTA-samarbeidet utvides dermed til en rekke nye områder, først og fremst fri bevegelighet for personer, med tilhørende samarbeid om trygd og gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, offentlige anskaffelser, samt land- og lufttransport. Samarbeidet om tekniske handelshindringer oppgraderes med en omfattende ny ordning for gjensidig godkjenning av samsvarsvurderinger i forhold til standarder og tekniske forskrifter. På landbruk er det gitt noen økte tollfrie kvoter, særlig for ost, og det er kommet til nye ordninger for å lette handelen med såfrø og med økologiske landbruksprodukter.

Dessuten utvides EFTA-samarbeidet til noen viktige nye saksfelt som foreløpig ikke dekkes av Sveits' bilaterale avtaleverk med EU, men derimot av noen av EFTAs frihandelsavtaler med tredjeland, nemlig tjenestehandel, investeringer og immaterielle rettigheter.

Endringsavtalen omfatter en fortale og tre artikler.

Fortalen viser bl.a. til de endringene som er skjedd siden den opprinnelige EFTA-konvensjonen ble undertegnet i 1960, i form av endringer i medlemskap og inngåelsen av EØS-avtalen mellom Island, Liechten-

stein og Norge og EF, samt de bilaterale avtalene mellom Sveits og EF.

Artikkel 1 inneholder alle endringene i den reviderte EFTA-konvensjonen, i form av 86 paragrafer som innebærer bortfall av noen artikler og vedlegg, revisjon av andre, og tillegg av en rekke nye artikler og vedlegg.

Artikkel 2 omhandler omnummerering av artikler og vedlegg og fastslår at en konsolidert avtaletekst, som følger som vedlegg, skal betraktes som en integrert del av endringsavtalen.

Artikkel 3 fastslår at avtalen skal ratifiseres av medlemslandene i samsvar med deres respektive nasjonale rettslige krav og at Norge skal være depositar for avtalen. Den skal tre i kraft den første dag i den andre måneden etter at det siste medlemslandet har deponert sitt ratifikasjonsinstrument.

Endringsavtalen innebærer følgelig at en rekke bestemmelser i den nåværende EFTA-konvensjonen oppheves eller endres og at nye bestemmelser tilføyes, og de fleste av de eksisterende artiklene som beholdes får nye numre.

For å få et helhetlig bilde av konvensjonen slik den vil se ut heretter og tilby brukerne et bedre og mer oversiktlig arbeidsverktøy, er det utarbeidet en konsolidert versjon av EFTA-konvensjonen der endringene er innarbeidet.

De praktiske virkningene av avtalen vil først og fremst være at norske borgere og foretak sikres likebehandling med borgere og bedrifter fra EU når de bilaterale avtalene mellom Sveits og EU trer i kraft. De forpliktelser som Norge til gjengjeld påtar seg overfor Sveits er ikke av kvalitativt ny karakter; det dreier seg stort sett om å gi sveitsiske borgere og foretak EØS-behandling på de områdene som avtalen dekker. Dette vil bidra til økt samhandel og bedre ressursutnyttelse, til felles beste. Sveits er en ikke ubetydelig handelspartner for Norge, og det vil være en fordel også for den videre fungering av EØS-avtalen at forholdet mellom Sveits og EØS/EFTA-landene bringes opp på et EØS-lignende nivå på de områdene den reviderte EFTA-konvensjonen dekker.

Gjennom den reviderte EFTA-konvensjonen utvides også det avtalefestede samarbeidet med Sveits til tjenestehandel og investeringer. Dette er viktige saksfelt som foreløpig ikke er dekket av de bilaterale avtalene mellom Sveits og EU, og det innebærer at norske aktører på disse områdene inntil videre vil få en bedre posisjon enn konkurrenter fra EU.

EFTAs tredjelandssavtaler er også et viktig redskap for å sikre norske interesser i land som ikke er medlem av EFTA eller EU, og den reviderte og oppdaterte EFTA-konvensjonen vil utgjøre et bedre grunnlag for det videre tredjelandssamarbeidet.

Det må påregnes at forvaltningen av det sterkt utvidede EFTA-samarbeidet vil legge beslag på noe mer administrative ressurser enn det har gjort i de senere år. Det er viktig at den reviderte EFTA-konvensjonen holdes løpende oppdatert, særlig i lys av utviklingen i EU og i EFTA-landenes forhold til EU. For dette formålet

opprettes det i den reviderte konvensjonen en rekke nye komiteer, samtidig som eksisterende komiteer vil få nye oppgaver med å forvalte den nye avtalen og holde den oppdatert. Hensikten er imidlertid å utnytte eksisterende strukturer mest mulig, særlig strukturene i EFTA-pilaren i EØS-samarbeidet.

Ved å utnytte eksisterende ressurser best mulig kan det påregnes at behovet for økte administrative ressurser, både i EFTA og i den norske administrasjonen, vil kunne dekkes innenfor gjeldende rammer.

Utlendingsloven og luftfartsloven må endres for å gi hjemmel for EØS-behandling av sveitsiske borgere og foretak. En rekke forskrifter må også endres for å kunne gi sveitsiske borgere og foretak den behandling de vil ha krav på etter den reviderte konvensjonen. Disse endringene ventes ikke å være kompliserte å gjennomføre, idet de fleste av de aktuelle regelverkene forutser endringer i anvendelsesområde som følge av internasjonale avtaler.

Som følge av at den reviderte EFTA-konvensjonen nødvendigvis gjør lovendringer, og også er av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnlovens paragraf 26, annet ledd.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Reidun Gravdahl, Martin Kolberg, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, viser til at et hovedmål med den foreliggende revisjonen av EFTA-avtalen er å bringe EFTA-samarbeidet opp på et tilsvarende nivå som det nye avtaleverket mellom Sveits og EU, for derved å unngå uheldig diskriminering mellom EFTA-borgere og foretak på den ene siden og EU-borgere og foretak på den andre siden. Videre er det i norsk interesse å utvide EFTA-samarbeidet til viktige nye områder som tjenestehandel og investeringer, som ennå ikke er omfattet av spesielle avtaler mellom

Sveits og EU, for derved å gi norske aktører et bedre utgangspunkt på det sveitsiske markedet.

Komiteen viser til at Sveits har inngått sju bilaterale avtaler med EU som ifølge proposisjonen, i stor grad tilsvarer bestemmelsene i EØS-avtalen på de følgende saksfeltene: tekniske handelshindringer, forskningssamarbeid, luftfart, offentlige anskaffelser, fri bevegelighet av personer, landtransport gjennom Sveits og handel med landbruksvarer. Komiteen mener at med unntak for handelen med landbruksvarer, er det naturlig at EFTA-avtalen utvides på de områder der Sveits har inngått avtaler med EU. Komiteen viser til at det videre foreslås å utvide EFTA-avtalen til å omhandle handel med tjenester og investeringer, at Sveits ifølge proposisjonen, hadde problemer med å akseptere et EØS-lignende regime for tjenestehandel og investeringer. Det framgår av proposisjonen at Sveits har stilt en rekke krav om adgang til restriksjoner i disse forhandlingene. Forslaget til revidert EFTA-konvensjon fastslår prinsippet om frihandel med tjenester og ingen restriksjoner på etableringer. Slik dette fastlegges i kapittel IX og X går forslaget utover de forpliktelsene som WTO-reglene fastlegger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker derfor at den foreliggende avtalen ikke må være til hinder for en nasjonal næringspolitikk, for blant annet å fremme hensyn til arbeidsplasser i distriktene, og ikke bidra til å presse fram privatisering av offentlige tjenester, og anbefaler under slike forutsetninger at avtalen godkjennes.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en avtale med tilhørende vedlegg om endring av Konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 4. januar 1960, undertegnet i Vaduz 21. juni 2001.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 23. januar 2002

Inge Lønning
fung. leder

Bjørn Jacobsen
ordfører

Åslaug Haga
sekretær